

Møte torsdag den 20. mars kl. 10 President: *I n g e L ø n n i n g*

D a g s o r d e n (nr. 62):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statlege utval, styre og råd mv. 1. januar – 31. desember 2001 (Innst. S. nr. 144 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 15 (2002-2003))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende Riksrevisjonens undersøkelse av psykisk helsevern – opptrappingsplanen 1999-2006 (Innst. S. nr. 141 (2002-2003), jf. Dokument nr. 3:5 (2002-2003))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med forurenset grunn og forurenset sjøbunn forårsaket av tidligere tiders virksomhet (Innst. S. nr. 140 (2002-2003), jf. Dokument nr. 3:6 (2002-2003))
4. Interpellasjon fra representanten Eirin Faldet til nærings- og handelsministeren:
«Fra hele landet kommer det daglig meldinger om konkurser, utflagging av virksomheter og arbeidsledighet. Næringslivet i de ulike delene av landet sliter med ulike problemer. Det er kjent at næringslivet i innlandsfylkene sliter fordi de har mye tradisjonell industri og landbruk. Finansministeren har uttalt at framtiden ikke ligger i tradisjonell industri, samtidig er de statlige virkemidlene for nyskaping og næringsutvikling svekket kraftig og har geografiske avgrensinger som gjør at virkemidlene ikke gjelder de sentrale innlandskommunene. Disse forholdene gjør det vanskeligere å skape nye arbeidsplasser.
Hva vil statsråden gjøre for å sikre næringsutviklingen og arbeidsplassene i innlandet framover?»
5. Referat

Presidenten: Stortingets president, Jørgen Kosmo, og representantene Ursula Evje, Åse Wisløff Nilssen og Finn Martin Vallersnes, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Oddvard Nilsen (H): Jeg foreslår Elisabeth Røbekk Nørve.

Presidenten: Elisabeth Røbekk Nørve er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Elisabeth Røbekk Nørve anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Representanten Ola D. Gløtvold vil fremsette et privat forslag.

Ola D. Gløtvold (Sp): På vegne av representantene Odd Roger Enoksen, Jorunn Ringstad, Åslaug Haga og meg selv vil jeg framsette forslag om at større endringer i struktur, lokalisering og kapasitetsforhold innen spesialisthelsetjenesten forelegges Stortinget til behandling.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statlege utval, styre og råd mv. 1. januar – 31. desember 2001 (Innst. S. nr. 144 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 15 (2002-2003))

Berit Brørby (A) (ordfører for saken): Dette er en sak som kanskje ikke er av de aller største, tatt i betraktning dagens situasjon for øvrig i verden – det er altså en innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statlige utvalg, styre og råd.

Fra komiteens side forutsetter vi at Regjeringen nå aktivt følger opp og sikrer målet om minst 40 pst. representasjon av hvert kjønn ved oppnevninger til statlige utvalg, styre og råd. I dag er det betydelige forskjeller mellom de ulike departementsområdene, og jeg mener at slik kan vi ikke ha det. Jeg viser til tall, også fra Regjeringen, som viser at bare en femtedel av medlemmene i utvalg for Forsvarsdepartementet og Olje- og energidepartementet er kvinner. Kvinneandelen er også for lav for utvalg som er opprettet av Statsministerens kontor, Samferdselsdepartementet, Næringsdepartementet og Fiskeridepartementet.

Komiteen har også bemerket – og det vil jeg understreke – den aldersmessige og geografiske skjevhet i fordelingen av styrerepresentanter. I 2000 var 3 pst. av medlemmene i statlige råd, utvalg og styre under 30 år, mens 6 pst. var over 65 år. Til sammenligning er 21 pst. av befolkningen mellom 16 og 29 år, mens gruppen over 65 år utgjør 16 pst. av befolkningen. Også geografisk er det skjevheter i representasjonen. Fremdeles er det slik at de sentrale områdene på Østlandet er overrepresentert, mens Sørlandet og Vestlandet har lavere deltakelse enn det befolkningstallene tilsier.

For Arbeiderpartiet er det et viktig mål å sikre en representasjon som er i samsvar med tverrsnittet av befolkningen, både når det gjelder kjønn, alder og geografi. Det er slik, som også innstillingen viser, at Arbeiderpartiet og SV ikke støtter Regjeringens forslag om å redusere tallet på medlemmer i permanente og midlertidig oppnevnte statlige utvalg med 10 pst. Vår holdning her, vår mening, er at antall medlemmer må bestemmes ut fra de oppgaver som skal løses, og ikke ut fra tilfeldige måltall, slik Regjeringen går inn for.

For øvrig har vi også merket oss det Regjeringen selv sier om opplæringen av dem som skal sitte i ulike styre,

råd og utvalg. Vi er fornøyd med at Regjeringen sier at de vil ta et initiativ til opplæring av medlemmer i kollegiale organer, dette fordi det er viktig å sikre seg at alle, kanskje særlig nye styremedlemmer, har god nok kunnskap om hva slags ansvar de tar på seg, før de går inn i rollen som deltaker i ulike styrer, råd og utvalg. Jeg håper at statsråden kan bekrefte at det initiativet vil bli tatt raskt, slik at vi kan få gode nok styrerepresentanter rundt omkring.

Henrik Rød (FrP): Når det gjelder kvinneandelen i statlige styrer, råd, utvalg og nemnder, er dette som kjent ikke et forhold som er av største viktighet for Fremskrittspartiet. Det som er viktig for Fremskrittspartiet, er at de som har disse vervene, har de rette og nødvendige kvalifikasjoner. Hvilket kjønn man har, er i så måte underordnet, etter Fremskrittspartiets oppfatning.

At det er ulik sammensetning i ulike typer nemnder og råd, ser vi som naturlig, særlig med tanke på hvilke oppgaver disse ulike nemnder og råd er satt til å drive med. Vi vet jo at det innenfor Forsvaret, for å bruke det som et eksempel, er en høyere mannsandel, og da er det også naturlig at råd og utvalg som sorterer under dette, har en høyere andel menn enn kvinner i styrene.

Når det gjelder Regjeringens målsetting om å redusere antallet medlemmer i utvalgene med 10 pst., støtter Fremskrittspartiet også en effektivisering og modernisering innenfor dette området. Men vi tror at det vil være mer fornuftig å redusere antallet styrer, råd og nemnder, fremfor å fokusere på hvor mange personer som sitter i styrene. Når det gjelder hvor mange som skal sitte i de ulike styrene, mener Fremskrittspartiet at det må bestemmes på bakgrunn av hvilke oppgaver som skal løses. Men at det er et betydelig effektiviseringspotensial i forhold til antall styrer, råd og nemnder, er ikke Fremskrittspartiet i tvil om.

Statsråd Victor D. Norman: Jeg vil bare bekrefte det representanten Brørby spurte om, at det å gi bedre opplæring til medlemmer av utvalg, styrer og råd er en høyt prioritert oppgave, som vi kommer til å gjennomføre raskt.

For øvrig har vi merket oss de synspunktene som har kommet frem fra ulike medlemmer av komiteen, og er i hovedsak enig i det aller meste som sies der. Det er Regjeringens klare oppfatning at talenter og kunnskaper er nokså likelig fordelt mellom kjønn, mellom alderskategorier og mellom ulike deler av landet. Det er Regjeringens politikk på dette området, som på alle andre områder, at vi skal trekke på kompetansen som finnes i hele landet, i alle aldersgrupper og hos begge kjønn.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2294)

S a k n r . 2

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende Riksrevisjonens undersøkelse av psykisk helsevern – opptrappingsplanen 1999-2006 (Innst. S. nr. 141 (2002-2003), jf. Dokument nr. 3:5 (2002-2003))

André Dahl (H) (ordfører for saken): Stortinget vedtar ofte reformer og andre paradigmeskifter. Riksrevisjonens rapport om undersøkelsen av psykisk helsevern er en beskrivelse av et slikt stortingsvedtatt paradigmeskifte.

Opptrappingsplanen som ble vedtatt i 1998, pekte på svikt i alle ledd, behov for mentalitetsendring, omstrukturering og utbygging av hele tjenesteapparatet. 2,1 milliarder kr i driftsmidler og 3,7 milliarder kr i investeringsmidler ble forutsatt avsatt til styrking av den psykiatriske spesialisthelsetjenesten i løpet av planperioden, og da først og fremst til voksenpsykiatrien. Barne- og ungdomspsykiatrien var om ikke et stebarn i opptrappingsplanen, i alle fall ikke grundig nok eller helhetlig nok behandlet i sin tid.

Riksrevisjonens undersøkelse, som vi har til behandling her i dag, omfatter for øvrig ikke barne- og ungdomspsykiatrien heller, men det er verdt å skrive seg bak øret at en særskilt og ny strategiplan for barn og unge kommer om kort tid, slik at Stortinget får mulighet til å rette opp noe som ikke fikk den oppmerksomhet det fortjente i sin tid. Bare i løpet av få år har f.eks. en ny partypopulasjon vokst opp og skapt enda større press på psykiatrien.

Målet for Riksrevisjonen har vært å undersøke kvaliteten på de fylkeskommunale planene som et styringsverktøy for å gjennomføre opptrappingsplanen, og om det var etablert tilstrekkelige rutiner for resultatoppfølging. Undersøkelsen er som nevnt avgrenset til voksenpsykiatri og utvikling av distriktspsykiatriske sentre hva angår døgntilbud, dagbehandling, poliklinikk, personell og økonomi i planene.

Riksrevisjonen konkluderer med at de fylkeskommunale planene ikke er informative, ensartede eller sammenliknbare nok til å fungere godt som styringsverktøy på grunn av manglende føringer fra departementets side. En samlet komite viser til dette og har merket seg at det daværende helse- og sosialdepartement brukte hele to år på å godkjenne de fylkeskommunale planene, bl.a. på bakgrunn av den varierende kvaliteten på disse planene.

Spørsmålet er da hvilken betydning dette reelt sett har hatt. Lå opptrappingsplanen bokstavelig talt i skuffen? Eller medførte ikke den lange godkjenningsperioden noen vesentlige forsinkelser i det hele tatt? Men hvis det forelå forsinkelse: Hva var i så fall mulige årsaker til disse, og hva ble eventuelt konsekvensene av dem?

Å vedta at det psykiatriske tilbudet skal sterkt desentraliseres, er enkelt nok. Å gjennomføre det med til dels sterke krefter imot er ikke like enkelt. Spørsmålet om hvordan en daglig arbeider og samarbeider i kommunene og spesialisthelsetjenesten, lar seg ikke regulere i plandokumenter. Det finnes ikke entydige standarder for behovsvurdering og dekningsgrad, verken nasjonalt eller internasjonalt. Oppgavene kan og bør løses ulikt, bl.a. på bakgrunn av ulike lokale forhold. Betydningen av samarbeid fremhevet i ulike styringssignaler og rundskriv samt pasientrettighetslovens bestemmelse om rett til individuelle planer er et verktøy som bør brukes, men det er ikke blitt brukt aktivt over alt.

I skjæringspunktet mellom nitid departementsoppfølging og lokale tilpasninger ligger det imidlertid et avveiningsproblem, for å si det forsiktig. En helt ny helsepolitisk tenkning forutsatte ikke akkurat små mentalitets- og holdningsendringer hos dem som skulle gjennomføre det i praksis. Statens helsetilsyn utferdiget i sin tid fyldige skriftlige tilbakemeldinger på fylkeskommunenes førsteutkast til planforslag, og det ble gjennomført konferanse med hver enkelt fylkeskommune.

Komiteen deler departementets oppfatning at dette var viktig, da det ikke bare var snakk om en utbyggingsplan, men å forankre en kvalitativ, ny tenkemåte. Lover, forskrifter, rundskriv og pålegg er generelt ikke alltid det eneste eller mest effektive virkemiddel en har til å gjennomføre psykologiske endringer hos verken brukere eller ansatte, for å si det slik. Den toårige godkjenningsperioden innebar således ikke at planen lå ubehandlet, og prosessen førte heller ikke til vesentlige forsinkelser i realiseringen av opptrappingsplanen.

Ved siden av departementets psykologiske bearbeiding – hvis det er lov å bruke et slikt uttrykk – av fagmiljøer, som noen steder til dels strittet imot, og lokale aktører ble det hvert eneste år igangsatt utbyggings- og utviklingsprosjekter i fylkeskommunene. Verken disse eller staten avventet sluttbehandling av planene før nødvendige tiltak ble iverksatt.

Riksrevisjonen har påpekt sen fremdrift etter tre år, og både et flertall og et mindretall i komiteen ser behovet for en sterkere oppfølging og forsering de tre siste årene av planperioden, på bakgrunn av at Stortinget etter tre år bare hadde bevilget 20 pst. av de samlede opptrappingsmidlene. Dette hadde imidlertid også en naturlig forklaring i at man i opptrappingsplanen la til grunn en forsiktig opptrapping de første årene, på grunn av personelltilgangen. Rekrutteringssituasjonen er for øvrig nå et lite lyspunkt. I statsbudsjettet for 2003 er for øvrig en brattere opptrapping i siste halvdel av planperioden vedtatt i form av en økning på 670 mill. kr. En egen investeringsliste er nylig fremlagt fra departementets side, og jeg viser igjen til at en egen melding for barn og ungdom legges frem om kort tid.

Men til slutt: En samlet komite påpeker som sagt behovet for en forsering i helseforetakene frem til 2006. Noen vil vel kanskje – og kanskje med rette – hevde at Høyre og Kristelig Folkeparti har en mer passiv tilnærming i sine særmerknader. Men som det der fremgår, har ikke vi store problemer verken med intensjonen eller forslaget som sådant, men mer i tilknytning til prinsipielle forhold rundt arbeidsdelingen mellom Stortingets komiteer. Dette er det nærmere redegjort for i våre særmerknader, som altså ikke innebærer noen materiell uenighet med komiteflertallet.

Berit Brørby (A): Det er all grunn til å være bekymret for utviklingen når det gjelder tilbudet til mennesker med psykiske lidelser. Spesielt alarmerende er det at stadig flere barn og unge havner i psykiatrien og blir der i lange perioder, eller hele livet ut.

Med dette som utgangspunkt er jeg glad for at Riksrevisjonen har satt søkelyset på gjennomføringen av den opptrappingsplanen Stortinget vedtok i 1998. Rapporten slår fast at Sosial- og helsedepartementet ikke var tydelig nok overfor fylkeskommunene da kravene til planene ble utformet. Heller ikke har departementet lagt stor nok vekt på kvalitet og utforming ved godkjenning av planene, hevder Riksrevisjonen.

Det kan ikke være slik at alle planer skal være like, og Stortinget har åpnet for lokalt spillerom. Jeg må innrømme at jeg har forståelse for departementets noe tilbakeholdenhet med å legge for sterke bindinger på hvorledes fylkeskommunene skal løse sine oppgaver. Det betyr naturligvis ikke at man på noen som helst måte skal fire på kravet til kvalitet. Derfor er det viktig at de svakheter Riksrevisjonen har påpekt, og som departementet har sagt seg enig i, rettes opp.

Endringer i samfunnet stiller oss overfor nye utfordringer. Det er viktig å tilpasse de psykiatriske helsetilbudene til det samfunnet vi lever i. Vi må derfor hele tiden holde trykket oppe i arbeidet med forebygging og behandling av psykiske lidelser. I disse spørsmålene har Arbeiderpartiet i mange sammenhenger stått sammen med regjeringspartiene, men under behandlingen av budsjettet for inneværende år gjorde vi det klart at vi ikke kan si oss fornøyde med at ventetiden fortsatt er så lang for barn, ungdom og voksne.

Arbeiderpartiet går i denne innstillingen sammen med SV og Fremskrittspartiet om å kreve en sterkere oppfølging av helseforetakenes satsing på tilbud til psykiatriske pasienter. Nettopp overføringen til helseforetakene gir økt mulighet til å øve innflytelse og styre satsingen på dette viktige området. Det er nødvendig at byggingen av distriktspsykiatriske sentre forseres.

En evaluering av hvor langt arbeidet er kommet, i forbindelse med statsbudsjettet for 2004, som komiteflertallet ber om, vil være et viktig virkemiddel for å kunne nå målet om et tilfredsstillende tilbud til pasientene. Jeg vil likevel utfordre statsråden til å gi sin vurdering av hvordan det faktisk står til med psykiatriplanene nå.

Ågot Valle (SV) (komiteens leder): Vi er glade for at Riksrevisjonen tok den viktige jobben det er å se på hvordan det går med det som skulle være den viktigste satsinga innen helse og levekår for psykiatriske pasienter. Hvis en tar inn over seg de mulige konsekvenser av den kritikken som kommer fram i denne rapporten, så er det egentlig en ganske alvorlig kritikk. Resultatet er at psykisk sjuke ikke får den hjelpen som både de, de pårørende og lokalmiljøet rundt hadde grunn til å vente seg da opptrappingsplanen ble vedtatt i 1998. Bakgrunnen for planen var at folk med psykiske lidelser, de som har de dårligste levekåra, også var de som mottok det svakest tilbudet fra hjelpeapparatet.

Sjøl jobbet jeg med psykiatriplanlegging i en kommune før jeg kom inn på Stortinget. Jeg husker entusiasmen i forbindelse med den jobbinga og troen på at det endelig skulle komme en hjelp som var mer differensiert, mer tilpasset den enkelte og ikke minst mer samordnet mellom

de forskjellige hjelpeinstansene. Og planen dro inn helheten: helse, arbeid, bolig, kultur, støttekontakter osv. – altså det som hele livet handler om. Nå møter jeg frustrasjoner ute over at en ikke har fått lov til å gjøre jobben så godt som en kunne gjøre.

Vi i SV sier ikke at hjelpen ikke er blitt bedre, men at opptrappingsplanen på langt nær er kommet så langt som en kunne forvente. Det betyr at mange som trenger hjelp til å ta fatt i livene sine, ikke får hjelp, fordi planene har vært mangelfulle, fordi det er gått for lang tid før planer er blitt godkjent, og fordi opptrappingsarbeidet derfor på langt nær har kommet i gang fort nok. En samlet sosialkomite uttrykte bekymring nettopp om dette i budsjettinnstillingen for 2003. Det har altså bare vært marginal nedgang av ventelistene innen psykiatrien, og særlig dårlig er det innenfor barne- og ungdomspsykiatrien. Nå omhandler, som saksordføreren sa, Riksrevisjonens rapport bare voksenpsykiatrien, men vi plikter også å ta innover oss i debatten de opplysningene som er kommet fram i Helsetilsynets tilsynsmelding for 2002. For hver dag en psykiatrisk pasient ikke får hjelp, kan det være dramatisk, men ekstra ille er det for barn og unge, som er i sin mest sårbare fase. De kan altså ikke vente.

Opptrappingsplanen la særskilt vekt på behovet for samordning av det lokale hjelpeapparatet og spesialisthelsetjenesten. De distriktspsykiatriske sentrene skulle på en måte være en samarbeidsarena og ha samarbeid som en utfordring. Rapporten viser at samarbeidstiltak mangler i mer enn halvparten av planene. Det kommenterer ikke departementet i første omgang, men kommenterer seinere at kravet om individuelle planer er innarbeidet i helselovene.

Hva hjelper det når Helsetilsynets rapport for 2002 viser at mindre enn en femtedel av kommunene og de barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikkene har satt i gang arbeidet med individuelle planer. Helsetilsynet konkluderer med en nærmest total mangel på individuelle planer for barn og unge med psykiske lidelser. Ved noen av poliklinikkene vet en ikke at retten gjelder alle pasienter under psykisk helsevern, sies det. Videre sies det at helsetjenesten, særlig fastlegen, men også helsestasjonene og skolehelsetjenesten, ikke på en systematisk måte blir involvert i et samarbeid. Tilsynet avdekker mangelfull kunnskap om samarbeidspartners kompetanse, ansvar og myndighet. Resultatet, sier tilsynet, er at kommunene ikke henviser alle aktuelle barn, at de tilgjengelige ressursene ikke utnyttes, og at man ikke yter de rette tjenestene til de barna som har størst behov. Dette viser at noe av utviklingen er kommet utenfor kontroll.

En samdatarapport viser at sjøl om Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan, har psykiatrien fått tilført en mindre relativ andel av ressursene enn andre helsetjenester – de taper altså i forhold til somatikken.

Kontrollkomiteen uttrykker at psykisk helsevern er en del av velferdsstatens infrastruktur og må være under politisk og demokratisk styring og kontroll. Men hva er det som skjer i helseforetakene? Vedtak skjer til dels uten offentlig debatt og i lukkede styrever. Resultatet er en del

steder at utbygging av tilbud skrinlegges, bl.a. distriktspsykiatriske sentre, og at stillinger blir stående ubesatte.

Det at noe blir unntatt offentlig debatt og dermed også, mener vi, unntatt demokratisk kontroll og styring, var noe av det kritikken vår gikk på i forhold til helseforetakereformen. Vi mener at vi nå må få nasjonale helseplaner som Stortinget vedtar og som er forpliktende for helseforetakene, og særlig er dette viktig sett i forhold til den psykiatriske satsingen.

Vi er glade for at det er et flertall som sier at vi nå må få en evalueringsrapport, eventuelt en utvidet tidsramme for gjennomføringen av planen, og om nødvendig komme med forslag om økte ressurser. Det er vi helt overbevist om trengs – det sa også departementet trengtes for i år, og det var SV villig til å prioritere også for i år. Men i det evalueringsarbeidet som må komme, må altså barne- og ungdomspsykiatrien løftes opp, og også tilbudene til dem som både har rusproblemer og psykiske problemer.

Harald T. Nesvik (FrP): Det er gledelig at Riksrevisjonen har foretatt den gjennomgangen så langt av psykiatriplanen som her foreligger. Det som nå blir det store spørsmålet, selvfølgelig, er hvordan de tingene og de signalene som kommer fra Riksrevisjonen, blir fulgt opp på et senere tidspunkt, slik at vi kan få en bedring med hensyn til de problemstillingene som her reises.

Når det gjelder det som også tidligere har vært omtalt, bl.a. av representanten Ågot Valle – det som dreier seg om distriktspsykiatriske sentre – er det veldig viktig. Dette er en av hovedpilarene for at psykiatriplanen skal kunne fungere ute i distriktene og ute der folk bor. I og med at vi har lagt ned det som tidligere var sentralinstitusjoner, er også distriktspsykiatriske sentre viktige. Der får man den hjelp som skal til, og der har man den kompetansen som skal til for å gi folk den hjelpen som de har behov for.

Psykiatriplanen legger opp til en veldig bratt stigning når det gjelder bruk av midler på slutten av planperioden. Det ser vi klart og tydelig kan bli problematisk. Det er så store midler som skal innføres i slutten av en planperiode at det er grunn til å sette spørsmålstejn ved om dette virkelig lar seg gjøre, eller om vi kommer til det punkt at det kommer en sak til Stortinget om at det ikke lar seg gjøre, og at planen må skyves videre ut i tid. Dette er å frykte. Jeg tror nok at vi burde vært flinkere til å fase inn mer midler og sørget for å få utbygd ytterligere kompetanse i en tidligere fase i planen. Jeg tror at dette må forseres på en bedre måte enn det som er tilfellet, jf. bl.a. oppslag i media i dag når det gjelder bruk av tvangsinnleggelse i psykiatrien i Norge, som ligger høyst i verden. Vi snakker om opp mot 37 pst. tvangsinnleggelse i psykiatrien i Norge. Det er alarmerende, i hvert fall når vi ser på de landene som det er grunn til å sammenlikne oss med. I tillegg går det på bruk av medisiner i psykiatrien. Det er også et tegn på at vi burde hatt mer ressurser, bedre bemanning, bedre tilbud, slik at vi kan få tatt problemene før de oppstår, eller i en tidlig fase når de oppstår.

Jeg tror også det er viktig at vi foretar en gjennomgang av den psykiatriplanen som allerede er vedtatt. Jeg tror vi har behov for det. Det har kommet flere signaler som faktisk viser at det kan være grunn til å foreta en gjennomgang av psykiatriplanen for å fange opp en del ting som jeg har nevnt tidligere, bl.a. tvangsinnleggelse, medisinbruk, manglende utbygging av distriktpsikiatriske sentre. Jeg tror disse tingene er veldig viktige, ikke minst når det gjelder barne- og ungdomspsykiatrien. Dette er et av de viktigste punktene som vi nå må satse på. Det går for tregt, vi må bli flinkere, og vi må ta dette mer på alvor og ikke skyve det foran oss.

Jeg håper at vi snart i hvert fall kan få til en gjennomgang av psykiatriplanen, og håper at Regjeringen vil prioritere dette arbeidet og sørge for at vi nå kan få en ny vurdering av planen.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Den foreliggende sak berører et område hvor det er avgjørende at vi får til resultater til hjelp for de enkeltmennesker som er berørt av psykiske lidelser. Det er i tillegg et felt som har høy politisk prioritering på tvers av partipolitiske skillelinjer. Den kritikken som framkommer, tar jeg på denne bakgrunn svært alvorlig.

Riksrevisjonen har i sin undersøkelse avgrenset sine vurderinger til voksenpsykiatri og utbygging av distriktpsikiatriske sentre. Jeg vil innledningsvis minne om at opptrappingsplanen omfatter mye mer:

- utbygging av det kommunale tjenesteapparatet
- omfattende utbygging av boliger tilrettelagt for psykisk syke
- satsing på arbeidsrettede tiltak
- informasjon
- rekruttering, utdanning, kompetansehevede tiltak og forskning

Og ikke minst:

- en omfattende holdningsmessig omlegging med vekt på brukervedtakning, mestring i et desentralisert tjenesteapparat

Allerede før opptrappingsplanen ble vedtatt, var det klart at mangel på fagfolk og mangel på planer ville være en flaskehals i forhold til den ønskede satsing. Det ble derfor etablert psykiatrirådgiverstillinger til å følge opp arbeidet med planene. Det var bred enighet om at planene var nødvendige, men det var også bred enighet om å komme i gang med opptrappingen, selv om planene ikke var på plass.

Jeg forstår kritikken om at det ble brukt opp mot to år på å godkjenne de fylkeskommunale planene. I denne fasen var det imidlertid en utstrakt prosess for å følge opp planarbeidet. I tillegg til å avholde konferanser og etablere planleggernettverk med fylkeskommunene for å få et grunnlag for en felles forståelse av opptrappingsplanens mål og virkemidler ble det godkjent og iverksatt nærmere 50 større og mindre investeringsprosjekter, slik at planprosessen ikke ble et hinder for å iverksette opptrappingsplanen. Stortinget er orientert om framdriften i budsjettframleggene for de respektive år.

Når det gjelder planenes funksjon som grunnlag for resultatoppfølging i spesialisthelsetjenesten, vil jeg vise til at de aktuelle kriteriene i planene er de samme som man benytter i Samdata psykisk helsevern. Det innebærer at man både på nasjonalt nivå og for det enkelte fylke eller region gjennom Samdata har et system for årlig kartlegging av resultatoppnåelse sett i forhold til de kvantitative målene for hele opptrappingsplanen og for den enkelte fylkesvise plan.

En av de viktigste forutsetningene for å få et bedret samarbeid mellom primær- og spesialisthelsetjenesten er utbyggingen av distriktpsikiatriske sentre og desentraliserte barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker. Spørsmålet om hvordan en daglig arbeider og samarbeider i kommunene og spesialisthelsetjenesten lar seg imidlertid ikke regulere i plandokumenter. Betydningen av slikt samarbeid er imidlertid framhevet i styringssignaler, rundskriv og veiledning til kommunene og til spesialisthelsetjenesten. Pasientrettighetslovens bestemmelse om rett til individuelle planer skal utgjøre et viktig redskap for å forbedre samarbeidet mellom nivåene i helsetjenesten.

Jeg tror vi må erkjenne at arbeidet med å implementere de individuelle planene er kommet for kort. Jeg har derfor lagt stor vekt på i styringsdokumentene, både overfor kommunene og for helseforetakene og øvrige statlige instanser under mitt ansvarsområde, at bruken av individuelle planer som et redskap for samarbeid er svært sentralt og viktig.

Jeg vil understreke at av de 78 distriktpsikiatriske sentrene som er omtalt i de fylkeskommunale planene, er 61 allerede opprettet, mens ytterlige 17 er under bygging eller prosjektering. Av de 61 distriktpsikiatriske sentrene som i dag er opprettet, skal 32 bygges videre ut, idet de ennå ikke dekker alle funksjoner. Jeg vil også nevne den store økningen i antall personer som nå får hjelp, sammenliknet med hva situasjonen var før opptrappingsplanen. Dette gjelder alle grupper, men særlig barn og unge, hvor antallet som får hjelp, har økt med 40 pst. på tre år. Jeg vil også minne om at ventetiden for voksne har gått ned fra tre til to måneder i løpet av 2001 og 2002. Dette viser at opptrappingsplanen gir resultater. Men det er også en klar kjensgjerning at behovene øker samtidig som tilbudet øker, og derfor er det økte antallet som får hjelp, ikke identisk med nedgangen i ventelisten.

Et mindretall i komiteen anfører at etter deres mening «var de to første årene av psykiatriplanen fullstendig ute av kontroll». Jeg kan ikke se at det er framlagt noe i riksrevisjonsrapporten som underbygger en slik påstand. Som tidligere påpekt forhindret ikke den to år lange godkjenningprosessen at det skjedde et planmessig samarbeid mellom departementet og fylkeskommunene for å få realisert opptrappingsplanens intensjoner. Og jeg vil minne om at både stortingsmeldingen om psykiatrien og selve opptrappingsplanen inneholder relativt detaljerte målsettinger og føringer fra Stortingets side, som selvfølgelig lå til grunn i de første årene før man fikk på plass de fylkesvise planer.

St.prp. nr.1 for 2002-2003 inneholdt en omfattende statusrapport og en gjennomgang av opptrappingsplanens overordnede mål og strategier. Jeg har notert meg at Stortinget ved sin behandling ikke hadde merknader til denne.

I komiteens forslag til vedtak bes Regjeringen legge fram en ajourført oppdatering av status for opptrappingsplanen i forbindelse med budsjettframlegget for 2004. Arbeidet med dette er allerede i gang, og jeg vil følge opp et slikt vedtak gjennom en bred rapport om status og forslag til nødvendige justeringer i budsjettframlegget for 2004.

La meg avslutningsvis minne om at med sykehusreform er det lagt et grunnlag for en klarere og mer direkte oppfølging av foretakene for å realisere målene i opptrappingsplanen. Departementet har i brev til de regionale helseforetakene tydeliggjort styringspremissene for håndtering av investeringer gjennom foretakene samt hvilke prosjekter som totalt sett skal omfattes av planen i resten av opptrappingsperioden. For budsjettåret 2003 arbeider departementet med en særskilt oppfølging av investeringer generelt i helseforetakene og investeringer i psykisk helsevern spesielt, og med hvilke prosjekter foretakene må realisere dette året.

Departementets styring av de regionale helseforetakene vil i hovedsak skje gjennom to posisjoner. Først og fremst er det departementets årlige styringsdokument. I styringsdokumentene til de regionale helseforetakene for i år er det markert tydelig at gjennomføringen av opptrappingsplanen har høy prioritet. Dessuten vil det bli etablert et plan- og meldingssystem hvor foretakene må rapportere til departementet om virksomhet og resultater, og redegjøre for de planer som ligger for det kommende år. Dette systemet vil danne grunnlaget for departementets årlige styringsdialog med foretakene, og det vil være grunnlaget for departementets tilbakemelding til Stortinget i de årlige budsjett dokumenter.

Olav Gunnar Ballo (SV): Riksrevisjonen skriver i sin rapport at gjennomgangen er avgrenset til voksenpsykiatrien. Det kan jo finnes gode grunner til at man må avgrense en rapport, som at det man skal undersøke, blir såpass omfattende at det vil være uhensiktsmessig å gjøre kartleggingsarbeidet for bredt. Likevel er det noe visst symptomatisk ved at det er voksenpsykiatrien og ikke barne- og ungdomspsykiatrien man primært har satt søkelyset på. Dermed blir det slik på nytt at det er barn og unge som blir skadelidende, og som ikke får hovedfokus rettet mot de manglene som finnes nettopp når det gjelder behandling av denne gruppen. Alt tyder nå på at tilstanden er svært alvorlig når det gjelder behandling av barn og unge.

Hvis man ser på ulike artikler som har vært offentliggjort bare siste måned, kan man f.eks. lese i Aftenposten den 10. mars:

«Barn og unge med psykiske problemer møter ufor-svarlige tjenester, sviktende samarbeid og mangelfulle planer».

Dette er ut fra opplysninger fra Statens helsetilsyn. Videre står det:

«Kommuner og helseforetak bruker penger som er tiltenkt psykisk syke barn og unge, på andre oppgaver, hevder Helsedepartementet.»

I tillegg hevder Tor Visnes ved Haukeland sykehus at de mottar til behandling psykotiske barn som er veldig mye sykere enn det man opplevde for noen år siden.

I en artikkel i Nationen den 13. mars står det å lese:

«Stadig flere barn med psykiske problemer havner på barnehjem i stedet for i psykiatrien.»

Barne- og familieetaten i Oslo kommune påpeker dette overfor Helsedepartementet. I enkelte tilfeller kan de psykiske lidelsene ifølge samme etat være klart dominerende. Men på tross av det blir flesteparten plassert i barnevernsinstitusjoner, med hjemmel i barnevernsloven, i stedet for i psykiatriske institusjoner med hjemmel i lov om psykisk helsevern. I artikkelen i Nationen påpekes det noe som for så vidt ingen av talerne har vært inne på, nemlig at dette ikke nødvendigvis bare er et spørsmål om ressurser, men det er også et spørsmål om lovgivning. Det som sies fra barnevernsetaten, er at det ofte er vanskelig å finne hjemmel i lov om psykisk helsevern, og at det i stedet er barnevernsloven som blir brukt.

Representanten Nesvik fra Fremskrittspartiet var inne på den høye andelen når det gjelder bruk av tvang ved innleggelse på helseinstitusjoner i Norge. Det kan være sammensatte årsaker til det, også det at loven i Norge er annerledes utformet, slik at man ved innleggelse i institusjon ikke kan omgjøre frivillig innleggelse til tvang. Men det er i hvert fall viktig å påpeke at når det i utgangspunktet ikke er mulig å få til behandling på andre måter, også når det gjelder barn og unge, må man ha en hjemmel for å kunne behandle dersom behovet er til stede, og så må man selvfølgelig begrense bruken av tvang når det ikke bør brukes.

Men det er helt åpenbart ut fra de mange rapportene som er kommet når det gjelder opptrappingsplanen, at det er et særskilt behov nå for å se på tiltak overfor barn og unge. Og er det ett område der opptrappingsplanen halter etter, er det nettopp når det gjelder barn og unge og behandlingen av disse. Det gjør at det kan være greit å få signaler om en gjennomgang fra Riksrevisjonens side nettopp på det feltet.

Jeg skulle også ha ønsket at helseministeren hadde kommentert en del av de siste opplysningene, for de går jo på bruken av ressurser på gale premisser. Det har vært en rekke oppslag i media som går på at psykiatrien ikke får de midlene den skulle ha hatt, og at det også til dels er kutt innenfor ulike psykiatriske tiltak, på tross av at Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan. Det har vært et tema stadig vekk i denne salen. Det er klart at det også er med på å forsterke de problemene vi ser.

SV skrev et brev til Helsedepartementet i februar og bad om en oversikt over tilstanden når det gjelder ventetid. Det vi ser, er at det er en ventetid på behandling blant barn og unge på 92 dager, mens tilsvarende innenfor voksenpsykiatrien er 54. Tallene viser ikke store endringer for noen av de to kategoriene, og det er helt uendret

innenfor voksenpsykiatrien. Men det er klart at når barn må vente nesten dobbelt så lenge som voksne må gjøre på å komme til en behandling de har sterkt behov for, så er det alarmerende. Er det noen gang man kunne ha oppnådd resultater raskt og mye raskere enn i andre grupper, var det nettopp ved å behandle barn i en akutfase. Men vi ser at det forholder seg akkurat motsatt. Det er de voksne som venter halvparten så lenge, det er ikke barna. Det gjør at det haster med å komme i gang med målrettede tiltak for å oppnå resultater overfor denne gruppen også i et mer langsiktig perspektiv, hvis vi over tid skal kunne se at de psykiske lidelsene i befolkningen kommer under kontroll, også etter hvert som barn og unge vokser til og når voksen alder.

André Dahl (H): Jeg vil benytte anledningen til å understreke det flere har vært inne på, betydningen av individuelle planer. Der hvor det har vært tatt i bruk, som det gode verktøyet det er, har det vært vel anvendt tid og en god investering, som på sikt sparer ressurser og sparer unødig tidsbruk etterpå. Når det gjelder barn og unge, vil det – som jeg nevnte i mitt innledningsinnlegg – bli fremlagt en egen strategiplan for barn og unge. Stortinget kommer tilbake til det, og vi kan da diskutere situasjonen for barn og unge i sin fulle bredde.

Som jeg også nevnte i mitt innledningsinnlegg, er Høyre og Kristelig Folkeparti enig i intensjonen og merknadene som begrunner flertallsforslaget om en evaluering. Når det gjelder våre prinsipielle merknader, skal jeg ikke si noe om i hvilken grad dette har bikket over i en generell helsepolitisk debatt eller ikke. Jeg vil bare bemerke at vi får anledning til å diskutere en del forhold i tilknytning til Frøiland-utvalget, hvor vi kan ta noen grensedragninger mellom ansvarskontroll, styringskontroll og politikktutforming. Jeg vil bare på generelt grunnlag påpeke den generelle faren for at kontrollkomiteen fungerer som en ankeinstans for nedstemte generelle politiske initiativ i andre fagkomiteer. Men i den grad det i disse dager er mulig å bidra til sinnets munterhet og kun være uenig der det absolutt er nødvendig å være uenig, vil jeg til slutt anmode regjeringspartienes representanter om å slutte seg til komiteflertallets forslag.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Når barn og unge lider, når barn og unges psykiske helse er truet, tror jeg vi alle kjenner at vi lider med, og at vi blir opprørt når hjelpeapparatet ikke er i stand til å gi den hjelpen som trengs. Jeg deler den reaksjonen med dem som har talt barne- og ungdomspsykiatriens sak her i dag.

Det er en kjensgjerning at flere får hjelp – 40 pst. flere på tre år innenfor barne- og ungdomspsykiatrien – men det er en kjensgjerning, og den er alvorlig, at samtidig øker behovet for hjelp. Vi kan gjøre oss mange refleksjoner om hva som er årsakene til det, men det skal i hvert fall ikke herske noen tvil om at barn og unge skal prioriteres innenfor helseforetakene og innenfor kommunale tjenester når det gjelder forvaltningen av disse øremerkede midlene. Jeg legger i disse dager siste hånd på en egen strategi innenfor opptrappingsplanen for barn og unge

for å spisse de prioriteringene, for å tydeliggjøre de prioriteringene for alle som arbeider på dette feltet. Jeg har i rundskrivet som fordeler disse øremerkede midlene til kommunene for 2003, sagt at minst 20 pst. av de pengene kommunene får øremerket til psykisk helse, skal gå til tiltak for barn og unge.

Vi vil komme tilbake til Stortinget med en rapportering, slik det ligger an til at Stortinget i dag vedtar, og jeg tror vi alle i forhold til det som framlegges som status, må ha en ydmykhet i forhold til behovet for å justere kurs. Jeg vil i hvert fall ha det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2294)

S a k n r . 3

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med forurenset grunn og forurenset sjøbunn forårsaket av tidligere tiders virksomhet (Innst. S. nr. 140 (2002-2003), jf. Dokument nr. 3:6 (2002-2003))

Siri Hall Arnøy (SV) (ordfører for saken): Jeg må innrømme at situasjonen i verden i dag i hvert fall for min del ikke er den som gjør det enklest å konsentrere seg om de lange linjene i miljøpolitikken. Men et forsøk kan jeg jo gjøre.

Vi behandler altså Riksrevisjonens rapport om myndighetenes arbeid med forurenset grunn og forurenset sjøbunn forårsaket av tidligere tiders virksomhet. Dette er et område som det ofte er lett å glemme, men der samtidig konsekvensene av at vi ikke gjør nok, vil være at vi får et bruk og kast-forhold til arealer. Og vi kan jo alle tenke oss hvordan det skal gå hvis vi alltid skal ta nye områder i bruk, ikke rydde opp etter oss på de stedene vi har rotet. Da ender vi til slutt opp i et hjørne uten å ha noen steder igjen å være.

Komiteen understreker at arbeidet med opprydding etter gamle miljøsynder er svært viktig for å redusere faren for alvorlige forurensningsproblemer, men også for å sikre en effektiv og trygg bruk av de tross alt begrensede arealene vi har å forvalte. Derfor må selvfølgelig også lover, regler og forskrifter for håndtering av spesialavfall bygges på et føre var-prinsipp.

Det er et komplekst område Riksrevisjonen her har gått inn og undersøkt, og komiteen erkjenner at omfanget har vært så stort at arbeidet med å redusere faren for alvorlige forurensningsproblemer til et minimum har vært mer omfattende og mer komplekst enn det man opprinnelig så for seg. Derfor er det også i komiteen forståelse for at man har måttet justere ambisjonene og målsettingene på dette området flere ganger. Men like fullt er det uheldig når vi setter oss viktige mål, at vi stadig blir nødt til å justere ambisjonsnivået.

Komiteen understreker at selv om disse utsettelsene vi har gjort, har vært godt begrunnet, er det nå nødvendig at vi når fulldokumentert måloppnåelse innen utgangen av 2005, ved at de 100 alvorligste sakene da er avsluttet, at

tiltaksbehovet på 500 lokaliteter er kartlagt, og at hovedtyngden av steder som krever undersøkelse, er avklart – rett og slett for å bryte trenden med stadige utsettelse og vise at myndighetene er i stand til å levere det som har blitt vedtatt.

Komiteen er fornøyd med at det for å sikre kontroll over framdriften vil bli foretatt regelmessige statusrapporteringer i forhold til gjennomføringsplanene for de gjenstående oppgavene med tilhørende tidsfrister. Komiteen ber om at Stortinget på en egnet måte orienteres om innholdet i de regelmessige statusrapporteringene.

Det er ulike virkemidler vi har å bruke i forhold til dette oppryddingsarbeidet. Selvfølgelig ønsker man gjerne først å starte med det gode. Samtidig ser vi at det kanskje ikke har vært nok når man til nå har vært tilbakeholden med bruk av forurensningslovens tvangsmidler. Men vi ser at vi nå risikerer å ikke nå de målene vi har satt oss, og på den bakgrunnen bifaller komiteen at både SFT og fylkesmannen nå legger opp til økt bruk av tvangsmulkt der det er nødvendig for å oppnå ønsket resultat.

Videre er det flere ulike virkemidler og tilnæringsmåter man kan vurdere. Der har jeg tillit til at departementet vil legge til rette for bruk av de virkemidlene som er nødvendig for at vi nå skal nå de målene som vi har satt oss.

En annen viktig bit er samordning av virkemiddelbruken. Riksrevisjonens rapport viser at Miljøverndepartementet i liten grad har samordnet virkemiddelbruken rettet mot oppryddingsarbeidet, og manglende samordning og overordnet styring medvirker til at sektorene arbeider svært forskjellig i forhold til å løse sakene med forurensning fra tidligere tiders virksomhet. Med bakgrunn i Riksrevisjonens kritikk og de klare sektoroverskridende utfordringer innenfor dette området ber komiteen Regjeringen på en mer aktiv måte ansvarliggjøre, involvere og koordinere de berørte sektormyndigheter og holde Stortinget orientert om dette i de regelmessige statusrapporteringene. Komiteen presiserer at sektoroverskridende koordinering og samarbeid også er viktig etter 2005, både for arbeidet med forurenset grunn og arbeidet med forurensete sedimenter.

I arbeidet med forurensete sedimenter har vi kommet noe kortere, av naturlige årsaker, og komiteen ber også om at Regjeringen i tillegg til de regelmessige statusrapporteringene og progresjonen fra arbeidet med forurenset grunn også rapporterer om framdriften med opprydding av forurensete sedimenter.

For øvrig vil jeg vise til komiteens merknader.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 2294)

S a k n r . 4

Interpellasjon fra representanten Eirin Faldet til nærings- og handelsministeren:

«Fra hele landet kommer det daglig meldinger om konkurser, utflagging av virksomheter og arbeidsledighet. Næringslivet i de ulike delene av landet sliter med uli-

ke problemer. Det er kjent at næringslivet i innlandsfylkene sliter fordi de har mye tradisjonell industri og landbruk. Finansministeren har uttalt at framtiden ikke ligger i tradisjonell industri, samtidig er de statlige virkemidlene for nyskaping og næringsutvikling svekket kraftig og har geografiske avgrensinger som gjør at virkemidlene ikke gjelder de sentrale innlandskommunene. Disse forholdene gjør det vanskeligere å skape nye arbeidsplasser.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre næringsutviklingen og arbeidsplassene i innlandet framover?»

Eirin Faldet (A): Hedmark er et flott fylke med mange muligheter og utfordringer. Hedmark og Oppland er ganske like fylker i innlandet. Når jeg nå snakker mest om Hedmark, er det fordi jeg selvsagt har hjertet mitt i eget fylke.

Vi har bevist at vi har både evne og vilje til å gjøre jobben selv, men vi ønsker å få myndighetenes oppmerksomhet og få tilgang til statens virkemidler i større grad enn tilfellet er i dag. Det er bakgrunnen for denne interpellasjonen.

Hedmark har spredt bosetting, men også her er det mindre tettsteder og byer som har vokst relativt sterkt. I Hedmark og Oppland betyr jord- og skogbruk vesentlig mer enn for landet under ett.

Jord- og skogbruk har vært og vil fortsatt være bærebjelken i næringsliv og sysselsetting. Det er derfor nødvendig at Regjeringen utarbeider en plan og veiledning innen jord og skog, herunder nye områder som biotek og bioenergi knyttet opp mot dette.

Flere av Regjeringens medlemmer har gitt uttrykk for at innlandet trenger mer drahjelp fra staten. Landbruksminister Lars Sponheim uttalte til Kommunal Rapport den 30. januar i år følgende:

«De distriktpolitiske utfordringene vi har her i landet, er i hovedsak innlandsspørsmål. Kyst-Norge får nå så sterke vekststimulanser at det nærmest blir problematisk å fordele dem.»

Hedmark og Oppland har en såkalt tradisjonell industri som bygger på råvarer fra skog og jord. Dette trenger ikke nødvendigvis være en industri som er på vei ut, snarere tvert imot. Tross all usikkerhet om utviklingen av framtidens industri- og næringsvirksomhet kan ikke folk leve uten mat, hus, varme og opplevelser. Vårt råstoffgrunnlag, skog, jord, vann og natur, er i så måte viktige framtidstilganger, men det som avgjør hvordan vi får det til, er evne til omstilling og innovasjon. Vi må ha evnen til å se viktige trender i tiden og sette vår næringsutvikling inn i denne framtiden. Å bygge innovasjonskraft betyr å koble mennesker, kunnskap og produksjonsevne med slike framtidige trender. Det blir i mange tilfeller et spørsmål om holdninger og kultur. Hvorfor i all verden skal vi alltid vente på at noe blir borte før vi bygger noe nytt? Det nye må også bygges på det vi har.

Da må vi finne ut hva vi har, og hva vi mangler. Hedmark og Oppland har 45 pst. av landets produktive skogareal. I tillegg til å produsere bord og plank sitter vi på den viktigste bioenergiressursen i landet. En bevisst poli-

tikk for å skape et marked for bioenergi i sin alminnelighet vil dermed være til stor drahjelp for innlandet.

Vi har de fremste forsknings- og produksjonsanlegg i landet knyttet opp mot husdyrproduksjon og biotek innenfor dette området. Vi har alle forutsetninger for ikke bare å være best i landet, men også bli en betydelig internasjonal aktør. Økologi og naturforvaltning likeså – vi kan bli fremst i landet og også bli lagt merke til internasjonalt for produksjon av grønne verdier.

Hedmark har de største ferskvannsressursene i landet, en langt mer livsviktig tilgang for folk enn sågar olje.

Vi har de beste anlegg i landet for opplevelse og idrett, ikke minst naturopplevelser. For både Hedmark og Oppland er turismen en viktig næring. I Trysil har vinter-turismen utviklet seg til en solid næring, men her kan staten bidra til ytterligere videreutvikling, ikke minst når det gjelder sommerturismen.

Hedmark har landets tredje største sykehus, og Forsvarets kjerneområde ligger her. Til tross for at vi har kort vei til hovedflyplassen, har ikke dette så langt gitt seg utslag i stor tilflytting.

Det er tre hovedgrep innlandet trenger hjelp til.

Først vil jeg nevne at staten har etablert et virkemiddelapparat hvor SND og SIVA er gitt viktige utviklingsroller. Fra innlandets side ville det være et viktig signal til alle aktører som er opptatt av gründervirksomhet og næringsutvikling, at SNDs samlede virkemidler ble stilt til rådighet uten geografiske begrensninger i begge fylkene Hedmark og Oppland. SIVA må snarest engasjere seg som medspiller i landbasert næringsindustri på lik linje med sitt store engasjement i fiskeriindustri og annen havbruksnæring.

Som et eksempel kan jeg nevne at Ringsaker kommune har et sentralt beliggende industriområde hvor de tre bedriftene SPIS kjøttforedling, Gro grønnsaksforedling og Stabburet syltetøy ligger. Kommunen og bedriftene ønsker at SIVA skal gå inn og foreta en opprustning og tilpasning av anlegget, men det har ikke vært lett å få SIVA på banen. Her trenger vi statsrådens bistand for å få det til.

Det er helt nødvendig å gi kommunene større armslag når det gjelder næringsutvikling, og gjøre virkemidler som SIVA og SND fullt ut tilgjengelige for Mjøsområdet.

En annen drahjelp innlandet trenger, er bygging av fysisk infrastruktur. Her vil jeg nevne behovet for bygging av ny Rv 2 og E6 samt en bevisst politikk for Rørosbanen hva angår godstrafikk og tømmertransport, noe som vil bety en avlastning for Rv 3.

Jeg vet ikke om Regjeringen har snakket sammen om utflytting av statlige arbeidsplasser fra Oslo. Statsråd Lars Sponheim har uttalt at det å legge statlige tilsyn til Trondheim og Bergen ikke må kalles distriktpolitikk, og han sier følgende til Kommunal Rapport:

«Det er bare et forsøk på å rette opp den regionale ubalansen.»

Jeg er enig med statsråd Victor Norman, som hevder at han vil ta hele landet i bruk, men han har dessverre glemte et viktig område, nemlig innlandet. Jeg forventer

at statsråd Norman retter opp dette i neste omgang når det gjelder desentralisering av statlig kompetanse.

Og enda et punkt: Det er viktig at staten stiller opp når lokale initiativ reiser kapital til utvikling.

Hvis Regjeringen med næringsministeren i spissen utvider virkeområdet for enkelte statlige virkemidler, og samferdselsministeren åpner for bygging av tung infrastruktur, kan vi samle oss i Hedmark og Oppland og ta vår rettmessige andel av virkemidler og interessante oppgaver som er tilgjengelig for alle. Mulighetene ligger på rekke og rad, og jeg vet at det er mye stå på-vilje i Hedmark og Oppland. Men en viss vital drahjelp for å få utløst mulighetene skader jo ikke.

E l i s a b e t h R ø b e k k N ø r v e hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Representanten Faldet har absolutt rett i at Hedmark er et flott fylke, og jeg opplever at representanten Faldet har et flott og solid engasjement for sitt fylke.

De spørsmål som er tatt opp i denne interpellasjonen, er meget viktige og relevante, ikke bare for innlandet og for Hedmark og Oppland, men for hele landet. Det er ingen tvil om at innlandet har spesielle utfordringer når det gjelder det å skape nye arbeidsplasser og det å utvikle et vekstkraftig næringsliv. Innlandet er, slik representanten Faldet viser til, preget av typiske jord- og skogbrukstradisjoner og tradisjonell industri, næringer som ikke forventes å vokse i tiden fremover. Med en forventet og nødvendig utvikling innen jordbruket, og skogbrukets utfordringer knyttet til bl.a. prisen på tømmer, må regionene i innlandet vise stor evne til omstilling og nyskaping.

I tillegg hører både Oppland og Hedmark til de områdene i landet som har lavest utdanningsnivå. Dette må ses i sammenheng med at man har en næringsstruktur, som beskrevet at representanten Faldet, som har vært lite utdanningskrevende. I og med at en regions innovasjonsaktivitet i stor grad avhenger av næringsstruktur og utdanningsnivå, viser dette noen av de utfordringene som innlandet står overfor.

Ser vi på dagens situasjon, ligger Hedmark og Oppland under landsgjennomsnittet i antall arbeidsledige. Tall fra februar nå i år viser at mens gjennomsnittet for landet dessverre da var kommet opp i 3,9 pst. arbeidsledige, er arbeidsledigheten i Hedmark 3,3 pst. og i Oppland er den faktisk nede i 2,9 pst. Dagens situasjon er dermed relativt god sammenliknet med en del andre områder i Norge, men det er ingen tvil om at utfordringene fremover vil være betydelige.

Regjeringen er oppmerksom på innlandets utfordringer. Det skal være attraktivt å utvikle, drive og eie virksomhet i hele Norge, men vi kan ikke politisk vedta hvem som skal lykkes eller ikke. Vi tror at de utfordringene som vi står overfor i så vel Hedmark og Oppland som i landet for øvrig, best lar seg løse ved at vi evner å skape vesentlig mer robuste rammebetingelser, slik at bedriftene kan konsentrere seg om de endringene som til enhver tid skjer, og at de blir i stand til å mestre disse.

Regjeringen ønsker å bidra til at næringslivet legger grunnlaget for fremtidig vekst gjennom økt innovasjon. Dette gjelder både mindre og større bedrifter. Vi har bl.a. utvidet skattefradragssystemet for bedriftenes utgifter til forskning og utvikling. Det er svært gledelig at næringslivet har gjort langt mer bruk av denne ordningen enn hva Regjeringen hadde anslått i budsjettet.

En god næringspolitikk bør alltid bidra til lettere omstilling i økonomien og til at ny kunnskap og kompetanse er enkelt tilgjengelig for bedrifter og næringer i omstilling. Bedriftenes strategiske respons på omstillingsbehov og økt konkurranse er innovasjon. Kontinuerlig innovasjon kan bidra til bedre produkter og tjenester, økt lønnsomhet og til å legge et grunnlag for langsiktig vekst.

Det er mange forhold i markedene som kan begrense bedriftenes evne til å innovere. Kritiske elementer er tilgang på ny kunnskap og kompetanse, tilgang på risikovillig eller kompetent kapital til nye prosjekter og kanskje ikke minst nettverk av samarbeidspartnere, kunder eller leverandører.

Regjeringen vil legge frem en handlingsplan for en helhetlig innovasjonspolitik i tilknytning til budsjettet for 2004. En helhetlig innovasjonspolitik innebærer bl.a. at flere politikkområder ses i sammenheng. Sentrale politikkområder som inngår i en slik politikk, vil først og fremst være generelle rammebetingelser for næringslivet, men også, som representanten Faldet var inne på, entreprenørskap, oppstart av nye virksomheter, forskning, utvikling, kunnskap og kompetanse – og infrastruktur, herunder samferdsel.

I dagens situasjon er det behov for en politikk som legger til rette for at bedriftene kan velge en offensiv strategi basert på innovasjon, som vil gi økt konkurransevne og lønnsomme, varige arbeidsplasser.

Norsk konkurranseutsatt næringsliv står overfor betydelige utfordringer. Regjeringen har som utgangspunkt for næringspolitikken at den overordnede økonomiske politikken skal bidra til å sikre et fortsatt sterkt og konkurransedyktig næringsliv i Norge. En ansvarlig økonomisk politikk er og blir det viktigste bidraget fra Regjeringen til å sikre bedriftenes konkurransevne. Statsbudsjettet som ble lagt frem i høst, har hatt som et viktig utgangspunkt å bidra til et lavere rentenivå og en lavere kronekurs. Siden budsjettframleggelsen har altså Norges Bank tre ganger satt ned renten, til sammen 1 ½ prosentpoeng. I årstalen den 20. februar gav sentralbanksjef Svein Gjedrem signaler om at renten kan bli satt ytterligere ned utover våren og sommeren. Imidlertid er et moderat lønnsoppgjør og fortsatt stramhet i de offentlige budsjettene en forutsetning for dette. Dersom staten bruker mer oljepenger for å dempe konjunkturedgangen nå, vil resultatet bare bli fare for press i økonomien og dermed fortsatt høy rente og høy kronekurs. Det vil ikke være til gunst for næringslivet og industrien, verken i innlandet eller andre steder.

Regjeringen ønsker lavere skatter og avgifter som en del av forbedringen for rammebetingelsene for næringslivet. Størstedelen av de til sammen 19 milliarder kr vi har hatt i skatte- og avgiftsreduksjoner i 2003, har da

også kommet næringslivet til gode, og, så vidt jeg kan se, i veldig stor grad også ved hjelp av stemmene fra interpellanten.

Regjeringens arbeid med regelforenklingsarbeid for næringslivet er et annet prioritert område. Det er fjernet ca. 500 forskrifter, i tillegg til, som sagt, at ervervslov og investeringsavgift er fjernet. Målet for Regjeringen er at norsk regelverk skal være minst mulig ressurskrevende og skal fremstå som et fortrinn for bedrifter lokalisert i Norge. Nærings- og handelsdepartementet har opprettet en konsekvensutredningsenhet som skal bidra til at konsekvenser for næringslivet vurderes på et tidlig stadium i forbindelse med arbeidet med endringer av offentlig regelverk og offentlige reformer.

Regjeringen vil i slutten av mars legge frem en proposisjon om innretning og organisering av de direkte virkemidlene som vi har overfor næringslivet. Det vil bli lagt vekt på at virkemidlene skal rettes inn mot tiltak som gir mest mulig næringsutvikling i forhold til de ressurser som stilles til disposisjon. Virkemidlene bør trekke i samme retning, og vi foreslår derfor at de skal bidra til å nå et overordnet mål om økt innovasjon for næringslivet.

Virkemiddelapparatet skal organiseres bedre for å kunne møte brukernes behov på en så god måte som mulig. Vi har satt kunden, nemlig den enkelte næringsdrivende, i sentrum i dette arbeidet. Arbeidet er for øvrig utført i nært samarbeid med næringslivet. Det gjør vi bl.a. ved at vi foreslår at dagens SND-kontorer og Norges Eksportråds utekontorer skal utgjøre en felles brukerfront for alle de viktigste virkemidlene. Denne brukerfronten skal ikke bare vise vei videre blant en rekke institusjoner, men ha kompetanse til å betjene brukerne der de er.

Vi ønsker å slå sammen SND, Norges Eksportråd og Statens veiledningskontor for oppfinnere. Det mener vi vil gi en styrket innsats og vil rette seg særlig mot innovasjon og internasjonalisering. Gjennom dette vil de direkte virkemidlene kunne gi mer nyskaping og et mer konkurransedyktig næringsliv. Virkemiddelbruken skal innrettes i forhold til regionale utfordringer og behov og ha fleksibilitet til å ta høyde for de forskjellene som vi har i vårt langstrakte land.

I tillegg til gode generelle rammevilkår for næringslivet har Regjeringen gått aktivt inn i Oppland og Hedmark gjennom omstillingsmidler over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Denne og tidligere regjeringer har til sammen gått inn med 75 mill. kr i omstillingsmidler. Omstillingsprogrammet Morgenlandet for de to fylkene Oppland og Hedmark har siden 2000 motatt 25 mill. kr. Man har hatt omstillingsprogram i begge fylkene og i flere kommuner.

Fylkeskommunen har gjennom den nye rollen som regional utviklingsaktør overtatt forvaltningen av disse midlene. Fylkeskommunen får dermed et større ansvar for å bidra til innovasjon og utvikling i regionale næringsmiljøer. For Oppland og Hedmark er det grunn til å tro at Raufoss-miljøet, skognæringen, næringsmiddelindustrien, vinterturismen og virksomheter med utspring i landbruket har spesielle forutsetninger som det vil være naturlig å bygge videre på. Fremtidens arbeidsplasser må

bygge på de næringsmiljøene og den kompetansen som vi har i dag, og på fortløpende omstilling og fornyelse. Innlandet vil også kunne dra nytte av det nye distriktsrettede næringsfondet, som vil bli på til sammen 1 milliard kr, hvorav 500 mill. kr allerede er bevilget i statsbudsjettet for 2003. Ordningen skal stimulere til nyskaping og styrke næringsmiljøet i næringssvake områder.

Når jeg skal oppsummere hva Regjeringen ser på som dens viktigste oppgave i forbindelse med å sikre næringsutvikling og arbeidsplasser i innlandet, er det først og fremst å legge til rette for gode generelle rammevilkår for næringslivet. Innenfor disse rammene er det i utgangspunktet opp til den enkelte virksomhet å tilpasse seg på en måte som sikrer lønnsomhet og trygge arbeidsplasser. Det vil gjøres i et naturlig samarbeid med det virkemiddelapparatet man til enhver tid har, med de virkemidlene vi måtte ha lagt inn.

Eirin Faldet (A): Jeg takker statsråden for svaret. Det kan tolkes veldig positivt.

Jeg ønsker med denne interpellasjonen å forhindre at sutring skal bli en ny hovednæring i innlandet. Vi er ikke oppgitte, men vi er litt slitne av alle de skygger vi ustanselig havner i. Derfor ønsker vi å sette søkelyset på et virkemiddelapparat som kan ha større fleksibilitet.

Jeg refererte til bedrifter i en av kommunene i Hedmark, Ringsaker. Når bedrifter søker SIVA, søker SND og har gode prosjekter, bør det være prosjektene og innholdet i tiltaket som avgjør hvorvidt man er berettiget til støtte. Vi håper at statsråden kan vurdere større fleksibilitet, slik at vi ikke blir hindret i å utvikle oss videre.

Generelt er det i Norge lavere nyskappingsaktivitet enn i andre land i Europa. I Hedmark og Oppland står det svakere til enn i landet for øvrig. Det er en kjensgjerning. En forbedring av dette krever et vidt spekter av tiltak, og mye må gjøres i bedriftene selv, det vet vi. For det offentlige er den viktigste rollen å støtte opp under kompetanseutvikling og forskning.

Vi har i Hedmark sterke fag- og forskningsmiljøer når det gjelder bioteknologi innenfor landbruksområdet. Jeg kan også nevne bedrifter som Norsvin, Geno og Kise.

Våre avlsorganisasjoner er sterke nasjonalt og internasjonalt, og i en nasjonal bioteknologisatsing er det viktig at en ikke bare konsentrerer seg om marin sektor. Vi tar noen skritt videre i fylkene våre for å samle bioteknologisatsing i innlandet gjennom et «Bioteknologiens hus» i Hamar. Høgskolene i Hedmark og Oppland samarbeider over fylkesgrensene og har etter hvert oppnådd et sterkt samarbeid. Vi håper at virkemiddelapparatet kan strekke seg også til våre fylker i innlandet.

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Jeg opplever både den interpellasjonen som er formulert, og representanten Faldets innlegg som å være fremtidsrettet i den forstand at man leter etter muligheter for å møte morgendagens utfordringer. Og man har, som det ble sagt, ikke noe ønske om å bli verdensmester i sutring. Det tror jeg er et meget fornuftig utgangspunkt. Jeg opplever vel også at både i

kompetansemiljøet i disse to fylkene og i det næringslivet som jeg har møtt – jeg skal for øvrig til Hedmark i kveld – er det det samme gå på-humøret som jeg møter andre steder.

Representanten refererte til tidligere utsagn knyttet til forskjellige skygger man måtte ha havnet i, og jeg kan jo forstå litt av den frustrasjonen som tidvis har meldt seg i forhold til at en del av de satsingsområdene som vi har hatt, ikke minst innenfor forskning, på en måte ikke har kommet innlandet til gode, i den forstand at det i veldig stor grad har dreid seg om marin forskning, det maritime og det som har hatt med olje og gass å gjøre. Det som er naturressursene i innlandet, er en del andre ting, som nevnt er 45 pst. av Norges skogressurs i disse fylkene, og man er meget tunge og store på jordbruk. Jeg føler meg ganske overbevist om at det i fremtiden også vil være næringer avledet av disse næringene, og det var nevnt gen- og bioteknologi som mulige.

Når det gjelder det som representanten sa om at man måtte la virkemiddelapparatet strekke seg ut til også å gjelde disse to fylkene, er det vel slik at det er en del distriktspolitiske virkemidler som ikke gjelder i disse fylkene, og mye av SNDs virksomhet er jo knyttet til distriktspolitikk og distriktspolitiske virkemidler avledet av det. Det jeg imidlertid kan si, er – og det har Regjeringen for så vidt kommunisert i de møtene vi har hatt med Stortingets partier – at vi i revidert nasjonalbudsjett kommer med en del nye ting, bl.a. knyttet til den situasjonen som er på arbeidsmarkedet, med mulig stigende arbeidsledighet fremover, utover det vi allerede har sett. Det er to hovedspor vi følger. Det ene er å dempe det akutte, det andre er å sikre virkemidler som også styrker muligheten for at vi har noe lenger fremme i tid. Da er virkemiddelapparatet helt sentralt, og jeg kan i hvert fall si at de tingene vi planlegger, og som kommer, definitivt vil komme innlandet til gode på en likeverdig måte som i andre deler av Norge, hvis jeg ikke skal si i enda større grad.

Berit Brørby (A): Oppland og Hedmark er hardt rammet av utflagging og nedbygging av industriarbeidsplasser. For eksempel har Hadeland Glassverk flagget ut store deler av sin vinglassproduksjon til lavkostland, flyttet lageret til Sverige og sagt opp flere titalls ansatte.

Norema, som er Norges største produsent av kjøkken, bad og garderobe, har kjørt lenge med firedagers uke og opplever en svært vanskelig markedsituasjon, grunnet for liten boligbygging og for lite modernisering av boliger. De ansatte frykter selvfølgelig for sine arbeidsplasser.

Disse bedriftene er privat eid og privat drevet, og saliggjøringen av at private eiere styrer bedre enn staten, er i beste fall en myte. Over fylkesgrensen til Buskerud opplever Follum Fabrikker, som er en del av Norske Skog, at det skal sies opp et titalls ansatte, for ikke å si godt over hundre.

Litt lenger oppe i mitt fylke opplever en statlig industriegigant, Raufoss ASA, at den vakler. Her har staten et ekstra ansvar fordi staten er en betydelig eier. Stortinget har gitt sin tilslutning til nedsalg av Raufoss ASA, men

det har altså nå strandet, og fortsatt sitter staten som eier og må ta grep for å finne nye løsninger. Jeg har hørt at Regjeringens og statsrådets eneste svar til norsk næringsliv og industri er at man skal føre en politikk som gir lavere rente og lavere kronekurs. Det er selvfølgelig særdeles viktig. Men det frir ikke statsråden fra det ansvar han har for å ta grep for hva som nå kan gjøres utover dette, og ikke ensidig legge det ansvaret til styret.

Innlands-Norge har lenge – altfor lenge, etter min mening – levd i oljeskyggen. Riktignok fikk Oppland i 1994 arrangere OL på Lillehammer. Det er snart ti år siden, og vi kan ikke måtte kvittere for dette til evig tid.

Utfallet av krigen mellom USA og Irak kan få store konsekvenser for hele den internasjonale økonomi, og dermed også for utviklingen i Norge. Mye tyder på at ledighetsøkningen lett kan bli mye høyere enn de anslagene som nå foreligger. Derfor må Stortinget vise vei, og Regjeringen må bli mye mer aktiv i sin næringspolitikk. Jeg mener at Regjeringen nå snarest bør ta et initiativ til å opprette et innovasjonsselskap knyttet til Raufoss-miljøet. Det kan trygge de arbeidsplassene som er der, og sørge for utvikling. Vi må stramme inn i virkemiddelbruken, slik at private som får SND-lån eller -tilskudd, ikke kan bruke statlige penger til å flytte arbeidsplasser ut av landet og legge ned i Norge. Det er rett og slett umoralsk.

Oppland og Hedmark må få en mye større andel av forsknings- og utviklingsmidlene, og innlandet må få sin rettmessige del av utflytting av statlige arbeidsplasser. Her er Oppland virkelig i skyggen. Distrikts-Norge er faktisk noe mer enn Nord-Norge.

Vi som er representanter for innlandet på Stortinget, vil nå ha en mer offensiv og målrettet politikk. Hvis statsråden legger merke til noe av det jeg har sagt, og gjør noe med det, vil vi være et stykke på vei.

Michael Momyr (H): Da næringskomiteen besøkte Oppland og Hedmark for kort tid siden, ble vi møtt med optimistiske bedrifter og offensive bedrifter som har blikket festet på innovasjon og utvikling, og som har blikket festet utover. Geno og Norsvin er gode eksempler på slike bedrifter.

Likevel er det relevante problemstillinger som interpellanten tar opp. Jeg vil berømme næringsministeren for hans svar. Jeg ser frem til den handlingsplanen for en helhetlig innovasjonspolitikk som nå blir lagt frem. Det er på tide at innovasjon settes i høgsetet her i landet, og at vi ser på alle de aspektene og de virkemidlene som kan bidra til innovasjon, i en sammenheng.

I dagens situasjon er det behov for en politikk som legger til rette for at bedriftene skal velge en offensiv strategi basert på innovasjon. Det vil gi økt konkurransevne og lønnsomme arbeidsplasser. Det er slik at den eneste garantien mot arbeidsledighet er lønnsomme bedrifter.

Jeg vil også benytte sjansen til å påpeke hvor virksomfull Regjeringens politikk har vært. Vi har hatt tre rentenedsettelse, og kronekursen synes klart å gå nedover. Det er det viktigste bidraget vi kan gi til norsk konkurranseutsatt næringsliv. Statsråden må love meg at den

stramme linjen fortsatt skal gjelde, slik at denne utviklingen kan fortsette. Dersom staten tar i bruk for mye oljepenger for å dempe konjunkturedgangen, vil resultatet bli et press i økonomien, og det vil sette den positive utviklingen når det gjelder rente- og kronekursen, i fare.

Proposisjonen om virkemiddelapparatet er en svært viktig proposisjon. Jeg tror det å få mer ut av de ressursene som brukes innenfor virkemiddelapparatet, er viktig. Her er det altså snakk om å få mer igjen for pengene. Derfor er jeg glad for at vi alle har det samme overordnede målet, nemlig økt innovasjon.

Øystein Hedstrøm (FrP): Det er veldig viktig å ta med verdiskapende bedrifter på råd når man skal utforme næringspolitikken og den økonomiske politikken i landet vårt. Et godt utgangspunkt er å gå til bedriftene og spørre: Hva skal til for at dere er villige til å videreføre virksomheten, utvide virksomheten, ansette flere folk og forbli i Norge? Da vil vi bl.a. få som svar at vi har en skyhøy rente- og kronekurs, vi har Europas høyeste avgiftsnivå, vi har et høyt omkostningsnivå i landet vårt, og vi har det høyeste sykefraværet i hele Europa – bortsett fra et par-tre andre land, hvor man er i ferd med å gjøre noe med det. Det må bli lettere med midlertidig ansettelse. Vi har et skjemavelde som skader veldig mange små bedrifter i starten. Vi har mange, mange flere ting som bør legges bedre til rette. Skal vi få tatt arbeidsplasskapene på alvor, må vi gå dem i møte på disse og andre punkter, og jeg skal ta noen eksempler på hva Fremskrittspartiet mener er riktig.

Vi må redusere eller fjerne formuesskatten, eiendomsskatten og arveavgiften, som slår svært hardt ut for våre virksomheter og er de mest urettferdige former for beskatning vi har i dette landet. Skal vi snu en negativ trend for våre virksomheter, er det helt nødvendig med skatte- og avgiftsbetingelser i verdensklasse – altså ikke litt etter litt etter litt, men betraktelig bedre betingelser fra dag én. Det vil slå veldig positivt ut når det gjelder investeringsvilje.

Vi må også ta hensyn til at vi ligger langt fra markedene, har en dårlig infrastruktur, har et lite hjemmemarked osv., som må kompenseres med betydelige skatte- og avgiftslettelser. Og så bør vi i det inntektspolitiske samarbeid gi bedrifter for de ansatte gjennom skatte- og avgiftslettelser istedenfor bruttolønnsøkninger. Det vil de ansatte tjene på, fordi arbeidsplassene vil bli tryggere, og det vil bedriftene tjene på, og man slipper å ta ut lønningene i form av økte priser på produktene.

Fremskrittspartiet savner også en mer aktiv næringspolitikk fra Regjeringens side. Jeg skal ta noen eksempler på det.

Nå er det viktig med den arbeidsledigheten vi har, å fremskrive en del samferdselsprosjekter som likevel skal utføres, og staten bør finansiere hovedrørledninger for gass. Det er jo påfallende, mener nesten alle andre vestlige land, at en olje- og gassnasjon som Norge ennå ikke har et eneste gasskraftverk. Byggingen hadde for lengst vært i gang hvis myndighetene hadde gitt garantier om ikke å pålegge særnorske krav om CO₂-avgift eller til-

leggskostnader gjennom bygging av CO₂-håndteringsanlegg. Dette kunne gi ringvirkninger også til Innlands-Norge.

Videre burde man styrke den internasjonale satsingen av Norge som turistland. Her er det snakk om mange og distriktsrelaterte arbeidsplasser.

Regjeringen bør også følge opp i den varslede virkemiddelproposisjonen vedtak som er fattet i Stortinget om å etablere flere landsdekkende såkornfond samt styrke Argentum Fondsinvestering. Videre bør man etablere strukturfond som kan koble modne bedrifter til nye initiativ og høyteknologiområder. (Presidenten klubber.) Det vil skape arbeidsplasser også for Innlands-Norge.

Presidenten: Presidenten minner om at taletiden er 3 minutter, og vil håpe at den vil bli overholdt.

Inge Ryan (SV): Representanten Eirin Faldet tar etter min mening opp en veldig viktig problemstilling. Vi har en utvikling i Norge som er bekymringsfull når det gjelder innlandet. Vi ser at konjunktorene svinger over alt. Også langs kysten er det konjunktursvingninger, bl.a. avhengig av priser på fisk, ressurstilgang på fisk osv. Men vi ser at man både langs kysten og i byene ser mulighetene framover på en helt annen måte enn i innlandet – man ser at det er kortsiktige svingninger, og kikker man inn, ser man at her er det gode muligheter framover. Men det ser man dessverre ikke i innlandet. I innlandet ser man ikke mulighetene framover. Jeg noterte meg en ting da jeg satt og hørte på statsråd Gabrielsens svar: Hvem tar grepet, skrev jeg på et ark på plassen min. Hvem tar grepet? Og jeg kikker nå strengt på næringsministeren og sier at her må næringsministeren ta grepet, for det er så langsiktige negative utviklingstrender vi ser framfor oss, at det krever en helt annen omfattende styring enn det vi har holdt på med i tradisjonell næringsutvikling i Norge, dersom vi skal berge bosettinga i innlandet.

La meg ta et eksempel: Da Finland opplevde den store ledigheten og nedgang i økonomien etter Murens fall – hva gjorde man da? Jo, da bestemte statsministeren og helt sentrale statsråder: Vi skal bli den ledende teknologinasjonen i Europa – vi skal bli det! De bestemte, statsministeren og de sentrale statsrådene fikk ordre av seg sjøl: Det konseptet skal alltid ligge på pulten – en kan godt fjerne både telefon, PC og alt mulig, men opplegget for at vi skal bli en ledende teknologinasjon, skal alltid ligge på skrivepulten til sentrale statsråder og statsministeren. Og hva gjorde man? Jo, man gikk til en produsent som drev med slagstøvler og bildekk – Nokia, het den – og sa: Dere skal bli ledende, vi skal etablere 19 celler rundt omkring i Finland, og så skal vi tro på det vi gjør, og så skal vi satse på kunnskap, kunnskap, kunnskap og bli ledende. De klarte det. Hvorfor klarte de det? Jo, fordi de som satt med styringa i Finland, trodde på det, og fordi det lå på pulten deres hver eneste dag, og fordi de ikke bare snakket om det i festtaler, men faktisk gjennomførte det over lang tid. Det må også dagens regjering her gjøre. I innlandet må det til kraftigere kost. Få prosjektene opp, la dem ligge på pulten både til statsministeren og næ-

ringsministeren! Så satser vi langsiktig, og så skal vi berge innlandet.

Rigmor Andersen Eide (KrF): Vi i Kristelig Folkeparti setter pris på engasjementet fra representanten Faldet i denne saken. Det er et engasjement vi alle deler. Historien har vist at det beste rådet mot nedlegging og tap av arbeidsplasser, om det er i innlandet eller i landet generelt, er at Stortinget og Regjeringen gjør sitt for å føre en finanspolitikk som passer for den tiden vi er inne i. Nå for tiden, og med de konjunktorene vi står overfor, er det først og fremst snakk om å føre en stram finanspolitikk. Det er ikke mindre viktig å holde fast på målet om å føre en stram finanspolitikk i disse urolige tider. Dette vil legge grunnlaget for en balansert pengepolitikk, og dermed snakker vi om rentereduksjoner som vi er så avhengige av for å beholde arbeidsplassene. Jeg vil også understreke betydningen av dette i forhold til Regjeringens kamp mot den økende arbeidsledigheten, som nå er mer aktuell enn noensinne. Det er av stor betydning at vi alle tar ansvar og støtter opp under arbeidet med å få ned ledigheten. Jeg vil derfor støtte opp under det arbeidet Regjeringen gjør i denne sammenhengen, og viser da til at i tillegg til en stram finanspolitikk vil det være flere andre forhold av betydning. Det er viktig å gjøre en jobb på flere fronter, for det er jo engang slik at det ofte brukte uttrykket «alt henger sammen med alt» er veldig aktuelt i denne saken.

I tillegg til en stram finanspolitikk er det viktig at bedriftene får gode rammevilkår. I denne forbindelse har Regjeringen gjennomført store avgifts- og skattelettelser, som i hovedsak har kommet bedriftene til gode. Samtidig er jeg glad for at Regjeringen har inngått en samarbeidsavtale med partene i arbeidslivet med sikte på et mer moderat lønnsoppgjør til våren, selv om jeg er bekymret for hvordan den senere tids oppslag om lederlønninger, bonuser og fallskjermer vil påvirke tilliten for arbeidstakerne i denne situasjonen.

Jeg synes problematikken rundt tradisjonell industri også er interessant. Her vil det likevel måtte legges til grunn at en virksomhet klarer å tilpasse seg et marked i stadig endring. I tillegg er det viktig å klare å skape nye arbeidsplasser, og da er det viktig å satse på forskning og utvikling. Regjeringen har her tatt et krafttak, og Forskningsfondet er økt med 3 milliarder kr. Norge vil delta i EUs 6. rammeprogram for forskning, forskningsbevilgningene er økt, og alle bedrifter får nå fradrag i skatt for avsetning til forskning og utvikling. Sist, men ikke minst, synes jeg også at Regjeringens bidrag rettet mot de ledige gjennom omorganisering av Aetat har stor betydning.

Jeg vil til sist understreke betydningen av at i kampen mot ledigheten er det først og fremst en økonomi i balanse som er det beste virkemidlet. Da er det viktig at vi alle jobber sammen om det.

Odd Roger Enoksen (Sp): Interpellanten tar opp en særdeles viktig problemstilling. Når vi snakker om framtidsnæringer, er det i hovedsak maritim sektor, energisektoren med olje og gass og ikke minst marin sektor

(Enoksen)

som blir nevnt, altså tradisjonelle kystnæringer. Det er nok dessverre et faktum at Innlands-Norge generelt sett har større problemer i forhold til sysselsetting og næringsutvikling enn det Kyst-Norge har. Det er et faktum at generelle rammebetingelser og næringsnøytralitet ikke vil komme til å løfte et område som har spesielle problemer. Da må det spesifikke tiltak til.

Etter Senterpartiets oppfatning er det nødvendig å sette inn målrettede tiltak både i forhold til geografiske områder og ikke minst i forhold til næringer hvor vi ser at vi har naturgitte fortrinn for å gjøre det godt. Det gjelder selvsagt de næringene som jeg nevnte innledningsvis, hvor vi har særlige muligheter til å få vekst og framtidig sysselsetting. Men det gjelder også i aller høyeste grad geografiske områder. De må stimuleres gjennom virkemidler via SND, SIVA, forskningsmidler og ikke minst gjennom utviklingskontrakter. Det må også legges til rette i forhold til kommunikasjoner, både pendling og varetransport, gjennom et fortsatt aktivt og høyt engasjement på investeringer i veisektoren og jernbanen, og det må også legges til rette for teknologisk infrastruktur som er innrettet mot framtidens næringsliv.

Den måten valgte bl.a. sentrumsregjeringen å jobbe på ved at vi gikk inn målrettet. Arbeidsgiveravgiften ble redusert i 32 av innlandskommunene i forbindelse med forrige runde om arbeidsgiveravgiften nettopp for å stimulere aktiviteten i disse kommunene. Prosjektet med næringshager ble igangsatt i innlandskommunene. Det har vist seg å være en suksess, og det har vist seg å være en suksess i de 30 områdene som har fått etablert næringshager. 20 nye plasser har det på ønskelisten og vil bygge ut næringshager, men økonomien tilsier at man får ikke dette til fordi bevilgningene mangler. Det er den type tiltak man målrettet må gå inn med for å dyrke fram det næringslivet man vil ha, og for å ta tak i regioner med spesielle problemer. Der strekker dessverre ikke Regjeringens og næringsministerens næringsnøytrale politikk til. Generelle rammebetingelser er nødvendig selvsagt i forhold til å styrke konkurranseevnen vår som nasjon, spesielt i de eksportrettede næringene. Men i tillegg trengs det målrettede tiltak. Dessverre har næringsministeren gått motsatt vei, avvirket de fleste målrettede virkemiddelordningene og tydd til skattelettelser. Det er ikke godt nok. Nå må næringsministeren ta tak i dette på en helt annen måte, og det er grunn til i det minste å håpe på at den handlingsplanen og de tiltak som kommer i revidert, er et skritt i riktig retning, ikke et skritt videre på den vei man har valgt så langt.

May Britt Vihovde (V): Venstre er bekymra for næringsutviklinga i innlandsfylka. Eg kan berre visa til utsegnene frå partileiaren vår, som representanten Faldet refererte til. Vi er svært glade for det initiativet representanten Faldet har teke ved denne interpellasjonen.

Utfordringane er store, og det er viktig at vi finn dei grepa som kan verka langsiktig, og byggja varige næringsstrukturar. Dette er ei utfordring som òg ligg i mandatet til distriktskommisjonen.

Etter Venstre si meining er utvikling og satsing på kunnskap, forskning, teknologi og entreprenørskap dei viktigaste verdidrivarane for innlandet. Venstre helsar difor velkomen initiativet frå høgskulane i Gjøvik, Lillehammer og Hedmark om eit framtidig innlandsuniversitet. Dette er eit framtidsretta prosjekt, der det blir lagt opp til kunnskapsutvikling og utveksling både mellom ulike delar av regionen og mellom studentar, fagmiljø og nærings- og samfunnsliv. Dersom innlandet klarer å styrkje sine regionale senter til sterke kunnskapsmiljø, å styrkje det ein er god på i dag, vil dette ha ein positiv effekt både på busetnad, arbeidsplassar og langsiktig vekst og næringsutvikling. Skal ein skapa miljø for gründerverksemd, for nyskaping og innovasjon, er ein avhengig av å ha industrielle kompetansmiljø.

Å sikra eksisterande kompetansmiljø, som t.d. det unike miljøet på Raufoss, er difor svært viktig. Det må satsast, og ein må vidareutvikla det som Innlands-Noreg i dag er god på.

Det har kome mange gode og nyttige innspel i debatten i dag. Etter Venstre sitt syn har tradisjonell industri og landbruk ei framtid. Skal vi lukkast med å ta vare på dei verdiane som landbruket representerer, må ressursgrunnlaget på bygdene i større grad nyttast til ulik næringsutvikling. Vi må føra ein effektiv og strukturtilpassa landbrukspolitikk og samstundes lukkast i modernisering og fornying av dette. Vi stolar sjølvsagt på landbruksministeren.

Vi må etablera ein gründerkultur, bl.a. for å få flest mogleg av dei som er knytte til landbruket, til å satsa på sjølvstendig næringsdrift. Reiseliv er ein annan viktig, men ofte undervurdert, næringsveg for Innlands-Noreg. Næringa sysselset om lag 150 000 menneske i Noreg, og ein stor del av desse er kvinner. Venstre meiner at nye tiltak for å gjera reiselivsnæringa meir slagkraftig må vurderast. Det bør utarbeidast ein eigen handlingsplan for næringa. Utviding av infrastrukturmidlar til reiseliv og det å få innført såkalla kurtakst i regionar eller kommunar som har reiseliv som hovudsatsingsområde, bør vurderast.

Både nyskaping og nytenking innanfor landbruk og reiseliv vil vera gode tiltak for auka verdiskaping og vekst i innlandet. Dette er likevel ikkje nok. Næringsministeren har peika på dei tiltaka som Regjeringa har sett i verk, og eg er veldig glad for eit krafttak for forskning både ved skattefrådrag og auka løyvingar.

Gode rammevilkår både for å få fram nyskaping og for bevaring av eksisterande arbeidsplassar er det viktigaste vi kan bidra med. Eg vonar at når Regjeringa legg fram sin handlingsplan for innovasjon, fokuserer ein spesielt på samordning av verkemiddelapparatet og det å skapa grottid for gründerar. Innlands-Noreg må vera i fokus, og det å vidareutvikla og støtta opp om det som ein i dag er god på. Eg håpar at vi får større merksemd retta mot Innlands-Noreg frå dette hus, og det seier ein representant som kjem frå Kyst-Noreg, der det òg er behov, men behova er ikkje så store som i Innlands-Noreg.

Torstein Rudihagen (A): Det er vanskeleg å spå om framtida. Eg er einig med Inge Ryan i at konjunkturane

svingar. For eit par år sidan sa forskarane heile tida at vi måtte skape 800 000 nye arbeidsplassar til erstatning for det som var i ferd med å gå tapt, og at potensialet låg i marin sektor. No viser konjunkturane at det kan hende at det er lite grann vanskeleg, men på sikt trur eg at dei framleis har rett, at her ligg det eit potensial.

Det andre vekstpotensialet låg i det som ein kan kalle for kunnskapsintensive og teknologibaserte verksemdar. Det første vekstområdet har vel innlandet små moglegheiter til å delta i, men eg meiner at vi burde ha store moglegheiter til å utnytte det potensialet som ligg i dei kunnskapsintensive, teknologibaserte verksemdene. Vi har ei reiselivsnæring i vekst, som burde vore stimulert på ein langt betre måte. Vi har ein ressurs i vasskrafta, om vi veit å forvalte denne på ein forsvarleg måte framover. Men føresetnaden for å lykkast med alt dette er at vi greier å skape aktive, dyktige utviklingsmiljø. Der er eg einig med Odd Roger Enoksen, som peiker på kunnskapsparkane og næringshagane som viktige verkemiddel.

Næringsministeren konkluderte med at det er dei generelle rammevilkåra som òg er viktige for næringsutviklinga i innlandet. Det er eg einig i, men her er det ikkje snakk om eit anten–eller, men om eit både–og. Det verkemiddelapparatet som har lege i SND, kan jo visseleg dokumentere betydning.

Da det blei nedlagt ein stor og viktig møbelfabrikk oppe i Vågå for halvtanna år sidan, søkte dei om å få eit ekstraordinært tilskot på det kommunale næringsfondet. Da fekk dei det svaret frå Kommunaldepartementet at nei, det var ikkje mogleg, for det var dei generelle verkemidla, og dei hadde fjerna flyseteavgifta. Det var det som var viktig for Vågå kommune. Å ja, dei skulle no iallfall ha ein flyplass oppi der, da, for at dei i det heile kan få eit slikt svar.

Kunnskapsparkane og næringshagane er viktige motorar for å dra med seg regionane. Problemet vårt er så klart at det er regionane i våre fylke som har dei største utfordringane. Det trur eg at vi berre må innsjå, at vi likevel må satse på nokre regionale senter og nokre motorar, og at vi må akseptere noko større arbeidsmarknadsregionar.

Det var peikt på at vi har eit lågt utdanningsnivå. Det er eit problem. I Oppland ligg snittet på to tredelar av det som er snittet elles i landet. Vi har berre 0,9 pst. av forskning og utvikling. Her trengst det eit lyft. Og andre har peikt på etablering av eit innlandsuniversitet som eit viktig skritt og tiltak for å få til eit slikt lyft.

Eg skal ikkje seie så mykje om industrien. Eg stør det representanten Brørby sa om Raufoss. Men reiseliv er ei vekstnæring som det må satsast på på ein heilt annan måte. Det må få ein heilt annan plass i norsk næringspolitikk. I så måte viser eg til ein tidlegare interpellasjonsdebatt vi har hatt om kulturbasert næringsutvikling. Her ligg det eit enormt potensial dersom vi skal ha målretta verkemiddel med fondsavsetjingar og regionale utviklingsmiljø på dette området.

Olemic Thommessen (H): Jeg er glad for de innspillene som kom, og det svaret som statsråden gav på denne interpellasjonen.

Det som kanskje er spesielt for innlandsregionene, er sammenhengen mellom by og region. Byene i Mjøsområdet er på mange måter de virkelige motorene i forhold til hele det store området som Oppland og Hedmark representerer. Det er i byene vi i stor grad finner de miljøene vi trenger for å skape f.eks. ny teknologibasert næring, som representanten Rudihagen var inne på, noe som jeg er helt enig med ham i.

I overgangen til nye sektorer innenfor landbruk og skogbruk trengs mye av den kunnskapen som finnes i byene. Det vi ser i det praktiske næringsarbeidet, som i stor grad skjer i næringsparkene og i og for seg også i private miljøer, er at det er kunnskapen i de sentrale områdene som faktisk trengs for å utnytte og for å videreutvikle næringen i de regionale områdene. Ikke minst ser vi det f.eks. innenfor reiselivet. Derfor er den regionale tilnærmingen i forhold til virkemiddelapparat helt avgjørende. Det er de regionale miljøene som kjenner hvor skoen trykker, fordi de har den på, og det er de som må kunne utøve det skjønn som skal til for at de midlene vi stiller til rådighet, skal brukes effektivt. Det betyr altså at vi må få en større fleksibilitet både i forhold til bransjetilnærminger og i forhold til den geografien som gjør seg gjeldende.

Inkubatorvirksomheten, som nå ligger tett opp til høyskolemiljøene i Mjøsbyene, er et veldig godt eksempel på dette. I de miljøene finner vi nettopp sammenhengen mellom den kunnskap som høyskolene representerer, og de initiativ som private aktører – ofte små aktører – kommer opp med. Der finner vi koblingen mellom kunnskap, næring og investering. Innlandets problem knytter seg først og fremst til at vi har små, kapitalfattige aktører, som trenger disse nettverkene for å komme i gang med virksomheten sin.

Raufoss-samfunnet står overfor en betydelig omstilling og har et betydelig behov for nye eiere. Raufoss-samfunnet er et eksempel på et slikt privat miljø som har et stort potensial i forhold til å komme inn i internasjonale nettverk. Derfor er nye eiere, private eiere – fortrinnsvis internasjonalt baserte eiere – helt avgjørende for at vi skal greie den omstillingen som dette samfunnet trenger.

Landbruksnæringen er den næringen som skal inn i den største omstillingen. Der vil jeg særlig peke på regelverket. Hvis ikke vi får bedre vilkår og mer fleksible regelverk i forhold til organisering, finansiering, driftsformer og omsetning av landbrukseiendom, kommer vi ikke til å greie denne omstillingen.

Aud Gaundal (A): Det er en viktig debatt som her blir tatt opp. Som det er sagt før, gjelder det også andre innlandsområder.

Sjøl om en riktignok kan peke på at en del av problemet her ligger i at det ikke er så høyt utdanningsnivå, trur jeg at utfordringa ligger i at de ungdommene som har fått en høy utdanning, får muligheten til å skaffe seg arbeid i sitt nærrområde. Hvis ikke, risikerer vi at de flytter dit kunnskapen kan bli nyttiggjort. Jeg er derfor helt enig i at vi må satse på innovasjon og nyskaping, basert på den kunnskapen våre unge har fått. Og kunnskapsutviklinga

skjer raskt. Det kan jeg illustrere med det som nå blir hevdet innen helsesektoren: 80 pst. av det vi vil holde på med i helsevesenet i 2010, har vi funnet på etter 2005. Sånn er det med all kunnskap. Utfordringa til oss er at vi har et virkemiddelapparat som både kan stille opp med ressurser, og som matcher utålmodigheten hos dem som har skaffet seg kunnskap, og som vil starte ny virksomhet.

Ungdom med utdanning vil ikke alltid bare ha konsulenthjelp, f.eks. fra SND. Mange, tror jeg, kan sjøl tenke seg å utvikle forretningsideer basert på kunnskapen de og andre har tilegnet seg. Stadig møter jeg folk som bekla-ger at FUNN-ordningen ble avvirket. Elektronisk søknad og tre ukers saksbehandling var helt ideelt for utålmodige nyskapere. Sjølsagt skal vi i innlandet utnytte våre fortrinn, men vi har sett at f.eks. bredbånd har gitt nye muligheter, gjerne i kombinasjon med tradisjonell landbruksnæring eller annen innenlandsnæring.

Unge vil prøve seg. Vi må ikke bli for konservative når ideene dukker opp. Jeg tror at vi f.eks. gjennom småskalaprogrammet i landbruket vil se at det kommer ideer som i utgangspunktet kan høres helt urealistisk ut i en forretningssammenheng, men som godt kan bli god butikk. Vi må på en måte dyrke alle de gode ideene, og så må vi, som representanten Inge Ryan sier, ha tro på at vi skal lykkes.

Hvorvidt skattelette, skattelette og skattelette er nok, det tviler i hvert fall vi i Arbeiderpartiet på. Det er viktig å la folk få muligheten og ikke stille så store krav til at det skal bli store arbeidsplasser, for i en sammenheng som dette teller alle arbeidsplasser like mye. Som sagt, nyskaping og høy kompetanse er en utfordring, men det må kombineres med at det offentlige vil og har tro på det.

Eirin Faldet (A): Jeg har lyst til å takke for debatten og for engasjementet som er vist tverrpolitisk. Jeg er glad for at det på tvers av partier og på tvers av representantenes geografiske hjemmetilhørighet har vært tydelig at dette engasjerer og er et tema som er viktig for oss politisk.

Statsråden har nå signalisert at han vil gå gjennom virkemiddeltiltakene, og han har også sagt at han planlegger tiltak som ikke minst skal komme innlandet til gode. Det er gode signaler. Inge Ryan sa det så flott: Noen må ta grepet! Jeg håper nå at næringsministeren gjør det.

Statsråden og flere andre av talerne har vært inne på kunnskapsnivået i våre innlandsfylker. Til det har jeg lyst til å si at Hedmark og Oppland faktisk planlegger et innlandsuniversitet, og vi savner litt oppbakking fra sentrale myndigheter for å få dette til. Det er ett av de tiltakene som kan løfte kunnskapsnivået i innlandet.

Så har jeg lyst til å si litt om reiselivet. Der har Hedmark et flaggskip i Trysil, men det er også mange andre spennende reisemål. Det er viktig å kombinere satsing på reiseliv med natur og opplevelser. Kobling mellom kultur og næring er også en svært viktig sak å satse på. Flere er engasjert i dette, hvor filmsatsing og musikkindustri er to områder. Fabelaktiv er et eksempel på en vellykket kombinasjon av kultur- og næringssatsing, og er et nytt

og spennende prosjekt. Mjøs-kryss, som har som mål å være en serviceorganisasjon som er hjelpelig med bl.a. øvingslokaler, kontakter, kunnskap, booking og sosiale arrangementer for musikere i Mjøsregionen, gjør også en kjempejobb.

Men det nytter ikke for oss i innlandet å produsere hus og plank og hugge tømmer hvis vi ikke får transportert våre produkter ut av fylket på en skikkelig måte. I den forbindelse kan jeg ikke nok få understreket hvor viktig det er med gode veier og gode kommunikasjoner i fylket vårt.

Jeg slutter denne interpellasjonsdebatten som jeg begynte, med å si at landbruk og skogbruk er grunnlaget for oss i Hedmark. Og da vil jeg i en kort setning snakke om importvernet for landbruket, som også er viktig for oss. Jeg håper nå at statsråden tar med seg de signaler han har fått fra alle som har deltatt i debatten, og at vi får et skikkelig løft for noe av det flotteste som fins i Norge, nemlig innlandet.

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Jeg vil gjerne benytte anledningen til å si at jeg synes dette har vært en veldig grei debatt i betydningen at fravær av politiske besvergelses har vært til å ta og føle på, og at en har kunnet komme med både synspunkter og innspill på hva som skal til for å få til en utvikling, særlig rettet mot innlandet. Men som sagt, jeg tror at ni av ti elementer som inngår i konkurransekraften til ethvert fylke, vil være de samme.

Representanten Faldet pekte på og nevnte stikkordet omstilling, og bl.a. ble Raufoss nevnt. Jeg tror at en av de betydelige utfordringene vi står overfor, vil være å kunne håndtere omstilling med et relativt åpent sinn. I utgangspunktet er de fleste konservative, i betydningen at man skal helst gjøre i morgen det man gjorde i går. Det gjelder også bedrifter når de begynner å få problemer. Jeg holdt på å si at dess lenger man har hatt problemer, dess mer skråsikker er man på at man bør fortsette med det samme. Et godt eksempel på å ta dette offensivt er det som skjedde på Kongsberg, og det som kom i kjølvannet av situasjonen der. Der tror jeg man kanskje har mye å lære.

Et annet eksempel fra nyere tid, som i hvert fall har vært oppe i spørretimen i Stortinget, er det som skjedde med magnesiumfabrikken på Herøya. Det var en ganske massiv og unison motstand mot at det skulle gjøres endringer. I ettertid tror jeg det er få som beklager det som skjedde. En av de store utfordringene vi står overfor, er at vi også i innlandet må erkjenne at det er behov for en del omstilling. Da tror jeg kanskje man skal rope på virkemidler i tillegg til det å opprettholde både importvern, tollvern og andre slike ting, og erkjenne at vi lever i en omskiftelig tid.

I revidert nasjonalbudsjett vil jeg kvittere ut noen av de tingene som jeg nevnte, og som representanten Faldet her tok opp på slutten. Det kan definitivt være under stikkord som kapitaltilgang, og det kan være å få nye gründere. Og jeg er enig i det som er sagt, at vi kan ikke bare satse på prosjekter der det er snakk om mange ar-

beidsplasser. Som representanten Gaundal sa, vil også de små etableringene kunne ha et potensial i seg. Vi har i dag en stipendordning for gründere, men den er begrenset geografisk. Det er et mulig virkemiddel som man kunne gjøre landsdekkende, og som også ville komme innlandet til gode.

Ellers er jeg veldig enig i hovedbudskapet fra representanten Ryan knyttet til at kunnskap og etter kunnskap vil være et stikkord for næringsutvikling i hele landet. Og da er det ikke bare slik at jeg tenker på IKT-teknologi og disse tingene, men også på at de naturressursbaserte næringer må implementere kompetanse i et enda større omfang enn de har gjort til nå. Vi lever i et høykostland. Vi kommer til å forbli et høykostland, og det betyr at vi i større grad vil måtte gjøre mer bruk av det vi måtte ha mellom ørene, enn det vi måtte ha i våre to armer.

Presidenten: Da er behandlingen av sak nr. 4 avsluttet.

I n g e L ø n n i n g overtok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 15 (2002-2003) om statlege utval, styre og råd mv. 1. januar – 31. desember 2001, vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

I

Dokument nr. 3:5 (2002-2003) – Riksrevisjonens undersøkelse av psykisk helsevern – opptrappingsplanen 1999-2006 – vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 å legge frem en evalueringsrapport om gjennomføringen av psykiatriplanen så langt og eventuelt fremme forslag om en utvidelse av tidspunktet for gjennomføring av planen og om nødvendig fremme forslag om økte ressurser.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 3:6 (2002-2003) – Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med forurenset grunn og forurenset sjøbunn forårsaket av tidligere tiders virksomhet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

S a k n r . 5

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 12.10.
